

Return to Sender:

Henio niet gekend op dit adres...

Henio, het icoon van de Shoah in Polen

Sinds 1998 is *Teatr N.N.* gevestigd in een stadspoort van Lublin die ooit de 'Joodse poort' werd genoemd. In het historisch gedeelte van de eeuwenoude stad vormde de Grodzkapoort ('Brama Grodzka') de scheiding tussen de Joodse wijk en het christelijke gedeelte. In de permanente tentoonstelling over de verdwenen vooroorlogse Joodse aanwezigheid in Lublin, neemt de jongen Henio een belangrijke plaats in. De directeur van *Teatr N.N.*, Tomasz Pietrasiewicz, verduidelijkt: "Het is onmogelijk om alle gezichten en namen van de 40 000 mensen te herinneren. Herinner er één. Een verlegen glimlach, een wit kraaghemdje, een gekleurde korte broek, een kapsel met zijstreep, gestreepte sokken... Henio."

Henio werd op 25 maart 1933 geboren en woonde samen met zijn ouders in Lublin. Zijn vader, Shmuel Żytomirski, was een zeer gedreven leerkracht en politiek actief. Hij koestert de wens te emigreren naar Palestina, in navolging van zijn broer die reeds uitgeweken was uit het te gevaarlijk geworden Europa.

Op zesjarige leeftijd, in 1939, moet Henio net als alle kinderen naar het eerste leerjaar. Maar op 1 september breekt de oorlog uit en wordt de overgang uitgesteld. Wanneer in maart 1941 het getto

— *'Zwrot do nadawcy': met deze woorden, die zoveel betekenen als 'retour afzender', komen jaarlijks duizenden brieven terug naar de kinderen die 'leeftijdsgenoot' Henio Żytomirski hebben aangeschreven. Geen wansmakelijke grap of vergissing van de Poolse post, maar een pedagogisch sensibiliseringsproject in de Poolse stad Lublin.*

Henio in de jaren 1930 ↓

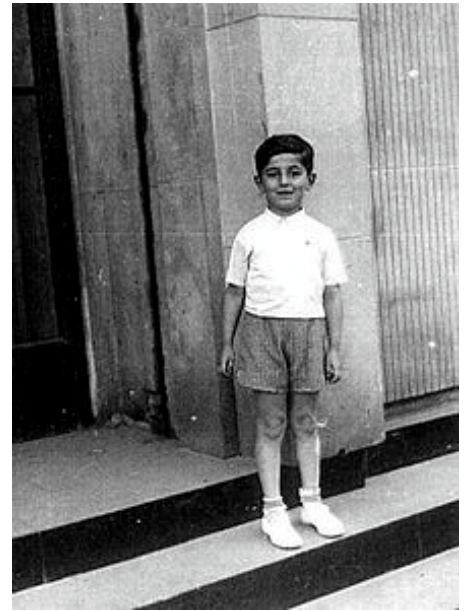

© www.tnn.pl

↑ Henio's brievenbus

ETHISCHE REFLECTIES

- Hoe zou jij de volgende stelling beargumenteren: "Kinderen zijn de slachtoffers onder de slachtoffers!"
- Zoek 5 redenen waarom kinderen 'het onschuld' bij uitstek zijn.
- Wat was Henio's 'fout' om op zo'n jonge leeftijd slachtoffer te worden van een genocide? Ontwikkel jouw antwoord.

© www.tnn.pl

↑ Henio voor het postgebouw waar nu de brievenbus hangt.

van Lublin is opgetrokken, wordt ook het gezin Żytomirski er gehuisvest.

Van half maart tot half april 1942 vinden de deportaties naar het vernietigingscentrum van Bełżec plaats. Henio's moeder en grootmoeder worden daarheen gebracht en bij aankomst onmiddellijk vermoord. De jongen en zijn vader overleven de selecties, hoogstwaarschijnlijk dankzij Shmuels *J-Ausweis* (arbeidskaart). Zij worden overgebracht naar het kleine getto van Majdan Tatarski, net buiten de stad. Eind april 1942 vinden eveneens selecties plaats in het kleine getto, waarbij de opgepakte Joden gefusilleerd worden in het naburige bos van Krępiec. Begin november 1942 wordt het kleine getto geliquideerd. Zo'n 3 000 Joden, waaronder Shmuel en Henio, worden naar het concentratiekamp van

Lublin (Majdanek) gedeporteerd. Op 9 november vindt een selectie plaats in Majdanek. Shmuel moet naar een dwangarbeidskamp buiten Majdanek. De ouderen en de kinderen, onder wie de negenjarige Henio, worden naar de gaskamer gestuurd en onmiddellijk vergast...

Als bij wonder overleeft Shmuel de eindliquidatie van de Joden in Lublin begin november 1943. In januari 1944 verstuurt hij nog een brief, maar hij zal de bevrijding van Lublin in juli 1944 niet meemaken. Shmuel Żytomirski sterft net voor het einde van de oorlog.

Het project 'brieven naar Henio'

We zouden weinig weten over het leven van de kleine Henio als zijn vader in zijn brieven niet zoveel over zijn zoon zou hebben geschreven. Dit gaf *Teatr N.N.* het

idee om op 19 april, de dag waarop de Holocaust herinnerd wordt in Polen, schoolkinderen brieven te laten schrijven aan hun 'leeftijdsgenoot' Henio. Uiteraard zijn die kinderen niet op de hoogte van Henio's tragisch lot, hoewel ze in dezelfde stad opgroeien waar hij vroeger woonde. Kinderen sturen brieven, tekeningen en versjes. Ze krijgen echter geen antwoord van Henio, maar wel een van de post: 'retour afzender: geadresseerde onbekend'. Het is een sensibiliseringsproject om de kinderen bewust te maken van de geschiedenis van de stad. Het project omvat onder andere een stadswandeling door het voormalige Joodse Lublin. ■

Johan Puttemans
Pedagogisch coördinator
Vzw Auschwitz in Gedachtenis

NAAM _____

KLAS _____

Het martelaarsdorpje Lidice betaalde een uiterst zware prijs:
niet alleen werd het oord van de kaart geveegd, eveneens werden 82 kinderen vermoord.

Schrijf een opstel (in de klas of als huistaak) rond *Een verloren jeugd*.

Hieronder vind je enkele ondertitels/thema's die je kunnen helpen:

Wat was...

(verzin het leven van een kind dat op abrupte manier beëindigd wordt)

...is niet meer!

(wat zou een vermoord kind allemaal niet kunnen geworden zijn?)

Onbegrijpelijk en nutteloos

(schrijf een gedicht rond het onbegrip van het kind Henio als slachtoffer
en de nutteloosheid van zijn dood - zie rubriek KLASREFLECTIE)

Henio met zijn moeder Sara

Opmerkingen leerkracht

SPOREN VAN HERINNERING

is een driemaandelijkse
uitgave van
vzw Auschwitz in Gedachtenis

www.auschwitz.be